

Pentsalari kritiko baten ezaugarriak

Pentsamendu kritikoa garatua duten pertsonak beren jakintza eta tresnak erabiltzeko joera dute gertaeren (zientifikoa izan ala ez) azalpena bilatzeko edo edozein informazioaren sinesgarritasuna zehazteko. Hori jakinda, pentsalari kritikoa zarela uste duzu? Edo, beste modu batera esanda, pentsalari kritiko baten ezaugarriak dituzula uste duzu? Galdera horiei erantzuteko, komeni da argitzea zer den pentsalari kritiko bat izatea; beraz, ikus dezagun poliki-poliki zer ezaugarri dituen pentsamendu kritikoa duen pertsona batek.

Alejandro Rodríguez Puerta psikologoak www.lifeder.com webgunean argitaratu zuen artikulu baten arabera, hauek dira pentsalari kritiko baten ezaugarri nagusiak.

- **Arrazoizkoa eta arrazionala:** emozioak alde batera utziz, gai da egoera bat ulertzeko behar den informazio guztia biltzeko eta aztertzeko, eta ez du ondorioz ateratzen komeni baino lehen.
- **Zuhurra:** hausnartzeko gai da, gertatzen ari dena erabat ulertzen duela ziurtatzeko.
- **Jakinguratsua:** Informazioa biltzeko eta modu ez-partzialean aztertzeko, benetan zer gertatzen den jakin nahi izatea; horretarako, oso garrantzitsua da jakin-mina izatea, berez sentitzen duelako edo sortzen ikasi duelako.
- **Modu independentean pentsatzeko gai da:** Ez du jasotzen duen informazio guztia sinesten, kontuz aztertzen ditu informazio egiazkoak eta faltsuak bereizteko iritzi eta baieztapen guztiak, eta ez da erraz manipulatzeko modukoa.
- **Sortzailea:** konponbide berriak aurkitzeko gai da, arazoei erantzun propioak emanez.
- **Inpartziala:** Gertaera baten bertsio guztiak ezagutzen saiatzen da, eta, egiazkoa zein den erabakitzean, saiatzen da alde batera uzten bere aurreiritzi eta pentsamenduak.
- **Kontzienteki erabakitzen du:** kontzienteki hausnartzen du alderdi garrantzitsuei buruz, eta gehiengoaren iritziari men egin gabe, gai da bere bidea sortzeko eta baliagarriak zaizkion egiak aurkitzeko.

Rodríguezen ustez, aurreko ezaugarri horietaz gainera, funtsezko trebetasun batzuk ere menderatu behar ditu pentsalari kritiko batek:

- Egoeraz ohartzea, aztertu nahi diren arazoak, ideiak edo egoerak identifikatzeko.
- Egoera ulertzeko behar den informazioa biltzeko gai izatea.
- Bildutako datu guztiak antolatu eta ulertzea.
- Egiazko informazioa eta informazio faltsua bereiztea.
- Datuen artean erlazio logikoak aurkitzea eta azalpen koherente batean antolatzea.
- Ondorio logikoak ateratzea eta egiazkoak direla frogatzeko gai izatea.
- Denborarekin lortutako esperientzian eta informazio berrietan oinarrituta, norberaren sinesmenak berrantolatzea.

Modu akademikoago batean azalduta, hona hemen beste ikerlari batzuek, Pentsamendu Kritikorako Fundazioak proposatutakoetan oinarrituta, pentsalari kritiko bat definitzeko nabarmendu dituzten ezaugarri nagusiak:

- **Ausardia intelektual:** ideia, sinesmen edo ikuspegi arrazional guztiak justiziaz aztertze gaitasuna, baita zuk (edo zure taldekideek) horiei buruzko ideia edo emozio negatiboak dituzunean ere.
- **Enpatia intelektual:** besteen lekuan jartzeko gaitasuna, haien ideiak, sinesmenak edo ikuspuntuak ulertzen saiatzeko.
- **Autonomia intelektual:** norberaren kabuz ikasteko eta pentsatzeko konpromisoa, ebidentzia modu independentean aztertze eta ebaluatze.
- **Osotasun intelektual:** erabiltzen dituen estandar intelektualez jabetzen da, eta lanaren akatsak onartzeko gaitasuna du.

- **Pertseberantzia intelektuala:** estandar intelektualei eusteko gaitasuna, baita zaila denean ere, eta denbora luzez ebatzi gabeko galderekin borroka egiteko borondatea, hobeto ulertzeko.
- **Arrazoiketarekiko konfiantza:** logikan eta arrazoiketan oinarritutako eztabaida eta elkarrizketa sustatzeak guztioi epe luzera mesede egiten digula sinestea.
- **Bidezko pentsaera:** ikuspuntu guztiak antzeko zorrotasunez eta pentsaera irekiz tratatzeak duen garrantzia onartzea.

Ezaugarri eta trebetasun horiek guztiek galderak egiteko, edukiak ebaluatzeko, ondorioak ateratzeko, pentsatzeko eta komunikatzeko gaitasuna ematen diete pentsalari kritikoei; halaber, ezagutza eta adimena erabiliz, gai bati buruzko ondorio egokietara arrakastaz iristen edo informazio baten sinesgarritasuna aztertzen laguntzen diete.

Aurreko guztia irakurri ondoren, hasierako galderara itzuliko gara: pentsalari kritikoa zarela uste duzu? Erantzuna ezezkoa bada, lasai, pentsamendu kritikoa ez da automatikoki garatzen; praktikatu egin behar da horrela pentsatzen ikasteko. Txosten honen hurrengo orri eta kapituluetan pentsalari kritiko baten ezaugarriak eta trebetasunak lortzeko gakoak eta erremintak azalduko dizkizugu.